

Petri György szabadkai gyökereiről

Petri György élete a költészete. A költészet mögött ott áll egy élet, ott állnak a családtagok. A költő nagyon keveset beszélt a családjáról, itt-ott jelenik csak meg édesanyja, tűnnek fel bácsikái, partizánok és áldozatok. Egy, a Petőfi Irodalmi Múzeumban készített interjúban¹ beszél bővebben a családról, adatokat is közöl, azonban ezek között az adatok között vannak téves közlések is.

Mit is lehet tudni Petri György szabadkai családjáról?

„Én úgy szereztem tudomást arról, hogy apám részéről zsidó vagyok, hogy elkezdtem mondogatni, hogy hülye zsidó, egyáltalán nem tudtam, hogy ez egy népnév – a grundon mondták, hát én is mondtam –, és akkor anyám mondta, hogy kisfiam, ezt azért ne, már csak azért se, mert halott apád is zsidó volt” (PETRI 2005: 174).

A költő édesapját Perl Attilának hívták. A 20. század elején a Perl család nagy tekintélyű családnak számított Szabadkán, a Magyar Királyság 3. legnagyobb városában, a bor és a búza vidékén. Perl Lipót és Dróza Eleonóra fia, Sándor Sikátor² településen született 1840-ben, 1860 óta élt Szabadkán. Erre az adatra hivatkozik Lehel unokája, amikor 1935-ben állampolgársági bizonylatot kér.³ Perl Sándor 1865. október 18-án⁴ vette feleségül Spitzer Bettit, Spitzer Antal és Deutsch Rozália lányát, akivel hat gyermeket neveltek fel: Lajost, Paulát, Bódogot, Idát, Oszkárt és Jenőt.

¹ http://videotorium.hu/hu/recordings/details/7339,Petri_Gyorgy_beszeli_csaladjarol

² Sikátor község Győr-Moson-Sopron megyében, a Pannonhalmi járásban van.

³ Szabadkai Történelmi Levéltár F-057_31_480-1935

⁴ A zsidó hitközség anyakönyve 1865 (Szabadkai Történelmi Levéltár).

Spitzer Betti és Perl Sándor

Amikor a *Bácskai Hírlap* 1900. január 28-án beszámol Perl Sándor nagykereskedő haláláról, a következőket írja: „Perl Sándor, városunkban jótékonyágáról ismert terménynagykereskedő és városi bizottsági tag örökre lehunyta szemeit tegnap reggel. Az elhunyt társadalmunknak előnyösen ismert tagja volt, hosszabb ideig volt képviselő a VI. körben. A családtagokon kívül nagyszámú ismerősei és barátai gyászolják. Temetése ma délután lesz.”⁵

— Perl Sándor temetése. Tegnap délután 3 órakor helyezték örök nyugalomra Perl Sándort, városunk tekintélyes polgárát. A halott fölött Kutna Mór főrabbi tartotta a bucsubeszédet. A temetésen nagy közönség volt jelen, az elhunyt barátai, rokonai és ismerősei. A városi hatóság képviseletében *Mamu-sich Lázár* polgármesterünk jelent meg.

Bácskai Hírlap, 1900. január 29., 2.

A Magyar⁶ és a Kovács⁷ utca sarkán található tollnagykereskedést a legidősebb fiú, az 1868. január 8-án született⁸ Lajos örökölte. Ő 1905 áprilisában jegyezte el Milánkovics Katicát, Milánkovics Tamás és Zubik Anna egyetlen leányát. A hír szintén megjelent a korabeli sajtóban: „Érdekes eljegyzés: Perl Lajos tollnagykereskedő tegnap eljegyezte Milánkovics Katiczát, egy igen csinos 16 éves paraszt leánykát. A városban érthető feltűnést keltett az érdekes eljegyzés. A jegyes pár együtt ment az anyakönyvezetőhöz a mátkaság bejegyzése végett. A boldog menyasszonynak pazar kelengyéjét a gazdag vőlegény készítetti, és néhány nap múlva megtartják az esküvőt is az anyakönyvezető előtt, hogy azután az ifjú menyecskét pompás lakásába vigye a férj. A leányka barátnői tömegesen keresik fel Katiczát az V. körü kis házikóban szerencsekívánataikkal.”⁹

*Perl Lajos
és Milánkovics Katalin
esküvői képe*

⁶ Ma Zrínyi és Frangepán utca

⁷ Ma Mayer fivérek utca

⁸ A zsidó hitközség anyakönyve, 1868

⁹ Bácskai Hírlap 1905. április 18. 3. oldal

Az esküvőre 1905. április 30-án került sor, s a sajtó arról is beszámolt: „Vasárnap délután esküdött örök hűséget Perl Lajos helybeli nagykereskedő Milánkovich Katiczának. Az érdekes aktus óriási érdeklődés mellett folyt le. Tanuként a vőlegény részéről György Mór nagybirtokos, a menyasszony részéről pedig Kuthy György nagyiparos szerepeltek. Ezernyi tömeg nézte az ifjú párt az anyakönyvi hivatal előtt, s mikor mint házastársak jelentek meg, hatalmas éjenzéssel fogadták őket.”¹⁰

Elsőszülött fiúgyermekük a zsidó hagyományoknak megfelelően a közelmúltban meghalt nagypapa nevét kapta: Sándor¹¹, a többiek pedig az édesapa kívánságára ősi magyar neveket: Ipoly Cirjek Károly¹², Attila Ákos Jácint¹³, Lehel Álmos Gyárfás¹⁴, Kolozs Zsolt Szilver¹⁵, Előd Árpád Illés¹⁶, Gellért Nárcisz Lénárd¹⁷, Vértes Osvát Hajnal.¹⁸ A hetediknek született kislányt Zitának¹⁹ nevezték el. Az 1921-ben született Vértes kivételével mind megérték a felnőttkort.

Folyó száma	A bejegyzés ideje (év, hó, nap)	A születés ideje (év, hó, nap)	A gyermek utóneve, neme, vallása	A szülők			A születés helye, ha a születés nem az anya lakásán történt
				családi és utóneve, állása, (foglalkozása), lakhelye	val-lása	élet-kora	
1	2	3	4	5	6	7	8
	1899. márc. 25.	1909. márc. 24.	Attila Ákos Jácint fiú isz.	Perl Lajos Fő H. Kereskedő Milánkovich Katica u. 20. Hely. 112	isz.	41	

Attila neve...

A gyermekek vegyes családban nőttek fel, s ezt többféleképpen is értelmezni lehet: magyar érzelmű apa – bunyevác anya, zsidó apa – katolikus anya, gazdag kereskedő apa – árva szegényebb sorsú anya. A Petri által sokszor emlegetett „szerb–zsidó” vonal nem létezett. A családba csak a nagynéni házasságával került be szerb rokon.

¹⁰ Bácsmegeyi Napló 1905. május 3. 2. oldal

¹¹ Perl Sándor 1906–1976

¹² Perl Ipoly Cirjek Károly 1908–1993

¹³ Perl Attila Ákos Jácint 1909–1944

¹⁴ Perl Lehel Álmos Gyárfás 1910–2009

¹⁵ Perl Kolozs Zsolt Szilver 1912–1945

¹⁶ Perl Előd Árpád Illés 1914–1944

¹⁷ Perl Gellért Nárcisz Lénárd 1919–1941

¹⁸ Perl Vértes Osvát Hajnal 1921–1921

¹⁹ Perl Zita 1918–

A valamikori zsidó elemi iskola

A zsidó elemi iskolából mindannyian gimnáziumba iratkoztak. Az 1909. március 20-án született Attila volt az első, aki szerb osztályba került az 1919/20-as tanévben. Év végén a nyelvtudás hiánya miatt osztályzatlan maradt, s átkerült a magyar tagozatra. Itt már jeles tanuló volt, egyedül matematikából és kémiából volt jó (3) az osztályzata.²⁰

A család 1927-ben a Kiserdő mellől az V. körbe, a Sava Tekelija²¹ útra költözött, ahol albérlőkként éltek egészen a világháború végéig.

A gyerekek Ipoly és Attila kivételével gimnáziumot végeztek, ők a gimnázium negyedik osztálya után a szerb tannyelvű kereskedelmi akadémia tanulói lettek. Attila közepes tanuló volt, a bizonyítványok szerint többször késett a tanítási órákról. A vézna kisfiúból közben helyes fiatalember lett.

Középiskolás éveikben a szünetekben a Perl gyerekek különböző helyeken dolgoztak, volt, aki kereskedőnél segédkezett, volt, aki különórákat tartott, Attila a palotasor egyik italmérésében dolgozott. Összetartásukat az is jelzi, hogy keresetüket mindannyian hazaadták. Szabad idejükben gombfociztak, olvastak, éltek kortársaik életét.

²⁰ A szabadkai gimnázium anyakönyveiből 1919–1924 (Szabadkai Történelmi Levéltár)

8 ²¹ Valamikor Halasi út, ma Karađorđe út

Rečni br.	Učeničko ime i prezime, mesto, dan, mesec i godina rođenja, veroispovest	Ime roditelja, staratelja, njihovo zanimanje i mesto prebivanja	Upisan na osnovi koje svedodžbe? (Opći napredak, vladanje)	Uziva li stipendiju ili kakvu drugu pripomoć? (Naziv, datum i broj)	Plaća li školarinu, ili je oprosteno od plaćanja iste? (Datum, broj)
38.	Perl Attila Subotica 20. marta 1909. izmaršletske	otac: Ljudevit Angevac Subotica	iv razreda ocen. škole		I. Polug. oprosteno od cele polovice platio 250. K 25. f. II. Polug. oprosteno od cele polovice platio 250. K 25. f.
Nastavni predmeti	Izveštaj na kraju I. tečaja		Svedodžba na kraju godine		
	ocene (eltrafna)	primedbe	izdana dne: 30. juna 1920., br.: 299	ocene (slovima)	primedbe
Nauka vere				doobar	
Srpsko-hrvatski jezik		Zbog neznanja srpsko-hrvatskoga jezika nije ispitivan niti ocenjen		nedovoljan	
Nemački jezik				dovoljan	
jezik				—	
jezik				—	
Latinski jezik				—	
Grčki jezik				—	
Istorija				—	
Zemljopis				dovoljan	
Nauka o drž. ur.				—	
Zoologija i botanika				nedovoljan	
Hemija-mineralogija				—	
Fizika				—	
Matematika				nedovoljan	
Fil. proped				—	
Crtaenje				nedovoljan	
Krasnopis				dovoljan	
Gimnastika				dovoljan	
Pevanje				doobar	
Vanjski oblik pismenih radnja				uređan	
Izostao naučen sat	} oprav. } neoprav			30	
					6
Vladanje				po zakonima	
Odluka završne profesorske konferencije: <u>upućuje se, da ponavlja razred.</u>					

Perl Attila bizonyítványa a gimnázium szerb tagozatán

Redni br.	Učeničko ime i prezime, mesto, dan, mesec i godina rođenja, veroispovest	Ime roditelja, staratelja, njihovo zanimanje i mesto prebivanja	Upisan na osnovi koje svododžbe? (Opis sa predmet, vladanje)	Uziva li stipendiju ili kakvu drugu pomoć? (Naslov, datum i broj)	Plaća li školarinu, ili je oprostena odplaćanja iste? (Datum, broj)
31.	Perl Attila pomeničar Subotica 20. marta 1909. jert.	Perl Laus Strogonc Subotica	U ovom Kao kod nedovoljan Dobro		I. Polug. oprosten od platio 30 K II. Polug. oprosten od platio . . . . . K
Izveštaj na kraju I. tečaja			Svododžba na kraju godine		
Nastavni predmeti	ocene (ciframa)	primedbe	izdana dne: 13. jula 1921. br.:		
			ocene (slovima)	primedbe	
Nauka vere	5 5		odličan	Uverenije je dobio 8. jula 1921. god.	
Srpsko hrvatski jezik	5 4		vrlo dobar		
Nemački jezik	— —		— —		
ellatinski jezik	5 5		odličan		
— jezik	— —		— —		
Latinski jezik	— —		— —		
Grčki jezik	— —		— —		
Istorija	— —		— —		
Zemljopis	5 5		odličan		
Nauka o drž. ur.	— —		— —		
Zoologija i botanika	4 5		odličan		
Hemija mineralogija	— —		— —		
Fizika	— —		— —		
Matematika	4 3		dobar		
Fil. proped	— —		— —		
Crtnje	3 3		dobar		
Krasnopis	4 4		vrlo dobar		
Gimnastika	— —		— —		
Perzijski Pisani rad	3 3		dobar		
—	— —		— —		
—	— —		— —		
Vrednjenje	5 5		pohvalno		
Vanjski oblik pismenih radova	— —		— —		
Izostao naučen . . . . . sat	} oprav. 42 8 neprav. — —		— 50 —		
Vladanje		4 5	primerno		
Odluka završne profesorske konferencije:			Izostao je prvi sat razred.		

Perl Attila bizonyítványa a gimnázium magyar tagozatán

Образац бр. 2.

Број <i>18</i> У Ч Е Н И К	ИМАО БЛАГОДЕЈАЊЕ	УПИСАН НА ОСНОВУ
Име и презиме <i>Лилија Перл</i>	Тројесечење I II III Д и К л а р а Свега	Уверење ..... разр.
Дан, месец, година рођења <i>20. марта 1909.</i>		у
Место рођења, округ <i>Суботица</i>	1. Из држ. благ.	Извод из уверења
Народност и поданство <i>Др. С. С. С.</i>	2. Из фонда сир. уч.	Општи успех
Вероисповест <i>мормона</i>	Стипендија	Владање

ИМЕ	ОЦА	МАТЕРЕ	СТАРАТЕЉА	ДОМАТИНА
	<i>Аудовић</i>	<i>Џаџалима</i>	<i>Џаџић</i>	
Занимање	<i>комерцијал</i>			
Становање	<i>Сава Новаковић 44</i>			

УСПЕХ У ПОЈЕДИНИМ ПРЕДМЕТИМА:

ПРЕДМЕТИ	Тројесечење			Годишња оцена	Оцена разр. испита	ОПШТА ОЦЕНА
	I	II	III			
Српски језик	<i>добар 3</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	НАПОМЕНЕ:
Француски језик	<i>довољан 2</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Немачки језик	<i>довољан 2</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	
Економ. Географија	<i>довољан 2</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	
Историја Општа и Тргов.	<i>добар 3</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	
Математика	—	—	—	—	—	
Политичка рачуница	<i>довољан 2</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Хемија с Технологијом	—	—	—	—	—	
Познавање робе	<i>добар 3</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	
Физика	—	—	—	—	—	
Наука о трговини	—	—	—	—	—	
Књиговодство	<i>довољан 2</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Трговачка рачуница	<i>довољан 1</i>	<i>добар 3</i>	—	<i>добар 3</i>	—	
Трговач. Кореспонденција	<i>довољан 1</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Контаарски радови	—	—	—	—	—	
Економија и Финансије	<i>довољан 1</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Цариништво	<i>довољан 1</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Трговачко право	<i>довољан 2</i>	<i>довољан 2</i>	—	<i>довољан 2</i>	—	
Поморско право	—	—	—	—	—	
Менично право	—	—	—	—	—	
Краснопис	—	—	—	—	—	
Гимнастика	—	—	—	—	—	
Оцена из владања	<i>примерно 5</i>	<i>примерно 5</i>	—	<i>примерно 5</i>	—	Издано му: Уверење под Бр. <i>250</i>
Оцена из вредноће	<i>напорно 1</i>	<i>напорно 6</i>	—	<i>напорно 3</i>	—	<i>28. маја 1928</i>
Изостао сати	<i>27</i>	<i>50</i>	—	Свега: <i>128</i>	Неоправдано: <i>1</i>	Дупликат под Бр. .... 19.....

73011-24-1

Perl Attila érettségi bizonyítványa

*Perl Attila
érettségi képe*

1928 júniusában Attila elégséges eredménnyel tette le az érettségit²², majd a városi bérpalota²³ épületében található Weitzenfeld és Társa cégnél kezdett dolgozni, amely lőtakarókat, zsákokat, köteleket gyártott.

„...az a kép, ami anyám elbeszéléseiből kialakult bennem róla – kötelességtudó, szelíd és családszerető ember volt –, kamasz koromban egyre kevésbé elégített ki, s úgy gondoltam, apám egy derék, de unalmas hivatalnok volt” (PETRI 2005: 175).

Mint mindannyian, Attila is segítette szüleit és testvéreit: húgának ő fizette a hegedűóráit, s ő vette az érettségi ruhájához való anyagot is. Volt, hogy egy kocsit tűzifát vett, s a kirakodásnál majdnem megölte a leomló rakomány.

Emellett 1923 és 1933 között Sándor nevű bátyjával tagja volt a Szabadkai Ifjúsági Sportegyesületnek.²⁴ A sport fontos szerepet töltött be életükben ebben az időben, Ipoly bátyjának címzett leveleiben is visszatérő téma.

²² A Bosa Milićević Közgazdasági Középiskola anyakönyveiből 1924–1928

²³ Dušan cár utca 1.

²⁴ Subotički sportski omladinski odbor

A költő apja a felső sorban jobbról az első
(Szabadkai Ifjúsági Sportegyesület)

WEITZENFELD i DRUG WEITZENFELD ES TARSA WEITZENFELD & Co.
 SUBOTIČKA INDUSTRIJA KUDELJA SUBOTICA SUBOTICA SUBOTICA
 SUBOTIČKA KENDERIPAR SUBOTIČKAER HANFINDUSTRIE
 POSTANSKI ČEKOVNI RACUN, BEOGRAD 52.610, POSTATAKAREKTARI CSEK-KZLA, BEOGRAD 52.610, POSTSPARKASSA SCHECK-KONTO, BEOGRAD 52.610
 ZAGREB 40.091, ZAGREB 40.091, ZAGREB 40.091
 TELEFON: 192, BEOGRAD: KENDERIPAR, TELEFON: 192, Slogovjeće: KENDERIPAR, TELEFON: 492, (Telegrammi) KENDERIPAR

Subotica, 1930. 07. 26.
 I. Care Palata ul. 1.

Dr. Ipoly!

Floren vára közös után ma megkaptuk leveled, melynek nagyon megörültem. Itt hála Isten minden nap jól vagyunk. Az apuka azt valamelyik nap az ajkát becsapta végett. Az apu utatot csak ad be, remélem van hogy befuthat a bankba.

Sportkorokban az az ügy, hogy az "Malacok" Ferrum hét héttel előtt bajnokian megvették a Landot 3:1-re a Zard a Millan felépet 10:0-ra vasárnap a Malacok a Sportot 2:1-re, a Landot a Telepet 4:0-ra. A Malacok nagyon jól indultak a Sport kedden a Bača két barátságosan meggyőzött. Sportemélyben vasárnap barátságos ar alacsonyban van deteter Bača - Land.

Thilönös újrag mint isten fut nincs a Mikoloy M.én indul kéte - félharm ar "strany mundévt" lesz neki belőle elég 18 hónap alatt. Te csak nézd hogy a vizgát elvett belőle is mijs 1. e haza jött.

Attila levele Ipoly bátyjához

Attila 1932/33-ban töltötte katonai idejét. Képeslapjai – akárcsak testvérei levelei – határtalan szeretetről és gyengédségről tanúskodnak.

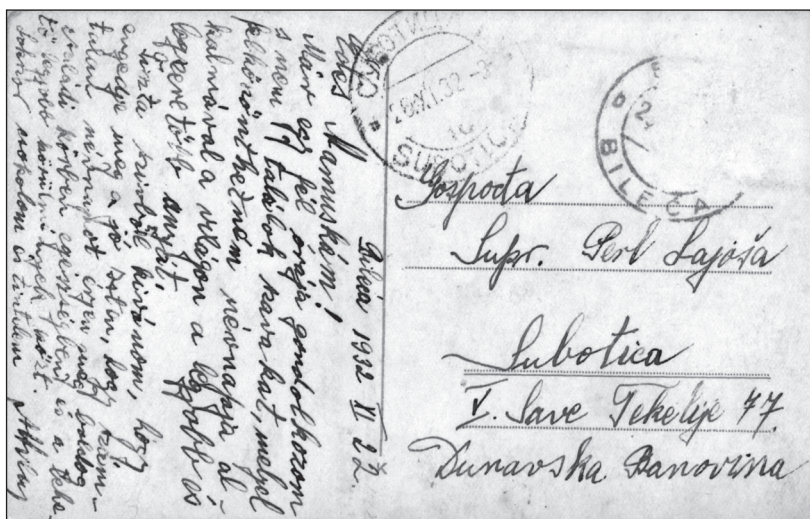
Bileća 1932. XI. 22.

Édes Mamuskám!

Már egy fél órája gondolkozom, s nem is találok szavakat, melyel felköszönhetném névnepja alkalmából a világon a legjobb és legszeretőbb anyát.

Tiszta szívből kívánom, hogy engedje meg a jó Isten, hogy számtalan névnapot érjen meg boldog családi körben egészségben és a lehető legjobb körülmények közt.

Sokszor csokolom és tiszteltem Attila

Attila lapja édesanyjához

Bileća 1932. XI. 23.

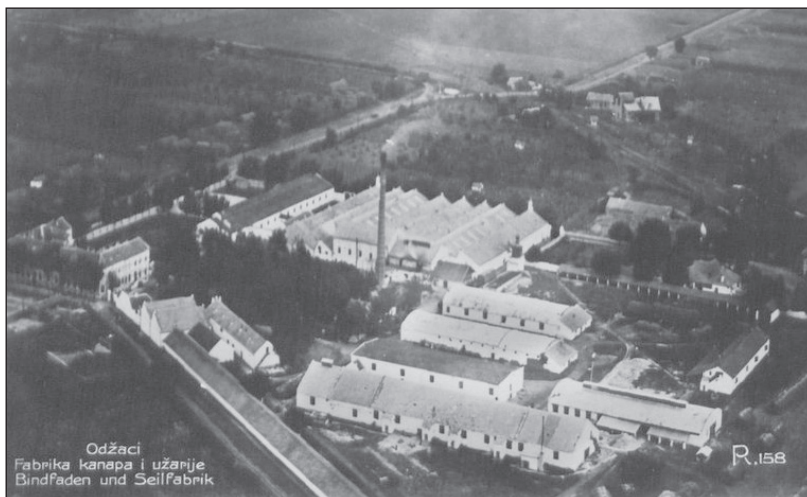
Kedves Zituka!

Ne panaszkodjál Neked is irok képes lapot, mely a Trebišnjica folyót ábrázolja a villanyteleppel. A képet őrizd meg, legalább később megemlékezünk milyen helyen katonáskodtam.

Sok szeretettel csokollak és tisztellek K. szüleinkkel együtt a karácsonyi viszontlátásig

Attila

Weitzenfeld Marcell²⁵ cége közben a tulajdonosok halála után részvénytársasággá alakult, majd 1934-ben a szabadkai részleg be is zárt. Az itt dolgozó Attila ekkor került a Tekstilna trgovina A. D. vállalat hódásági kirendeltségébe.

A hódásági kendergyár a II. világháború előtt

Hódáság a két világháború között főleg németek lakta nyugat-bácskai kisváros volt, 5900 lakossal. Híres volt a kendertermesztésről, a kendergyárat 1907-ben alapította Johann és Franz Eartl.²⁶ 1929-ben 880 embernek adtak munkát, akik a gyár telepén laktak.

Attila itt ismerte meg későbbi feleségét, Butter-Walter Kornélia Katalint. A Butter-Walter családnak négy leánygyermek volt, közülük az 1917. november 1-jén született Kató volt a legidősebb. 1935-ben már Kató is kapcsolatba került majdani férje családjával, képeslapjai is érkeznek Szabadkára:

²⁵ Weitzenfeld Marcell (1880–1926) cége, 1902-ben alapította. Halála után özvegye, Dohány Margit vette át az üzletet, aki felvette a kapcsolatot a hódásági zsinagóga és kötélgyárral. Margit halála után kiskorú, örökbe fogadott lánya lett az örökös. A Weitzenfeld és Társa cég 1930-ban belgrádi, hódásági, újvidéki és budapesti társakkal részvénytársasággá alakult. 1933-ban a belgrádi Tekstilna trgovina cég leányvállalata lett. Szabadkai kirendeltsége 1934. január 11-én szűnt meg (MAČKOVIĆ 2004: 173).

²⁶ <http://www.paunpress.com/user/tur.php?id=982>

Sombor 1935. VIII. 18.

Édes Zitám! kitűnően érzem magam, egész nap strandolunk, sétálunk, táncolunk. Tegnap voltunk bevásárolni, és az egyik kereskedőről, egy nagyon kedves öreg úrról kiderült, hogy neked nagybácsid. Te valószínűleg nem is tudsz róla. Spitzer Sándornak hívják. Megkaptad lapomat?

Ezerszer csókollak Kató

1935. XII. 24.

Édes Zitám!

Boldog, kellemes karácsonyt és újévet kívánok sok ajándékkal és szerencsével

ezer csókkal

Kató

Az 1937. október 17-én megtartott esküvőjükéről a helyi német nyelvű *Die Woche* című lap is beszámolt. A szertartásra a Szent Mihály arkangyal templomban került sor, a menyasszony húgai és a vőlegény húga voltak a koszorúslányok. Nászútjukat Olaszországban töltötték.

*„koptatták cipőm talpát
az Örök Város egyenetlen kövei
ott voltak nászutasok hajdan apám meg anyám”* – írta évekkkel később fiuk egy versében (PETRI 2006: 382).

Innen is folyamatosan tájékoztatták a családot:

Roma 1937. okt. 24.

Édes Szüleim és Testvéreim!

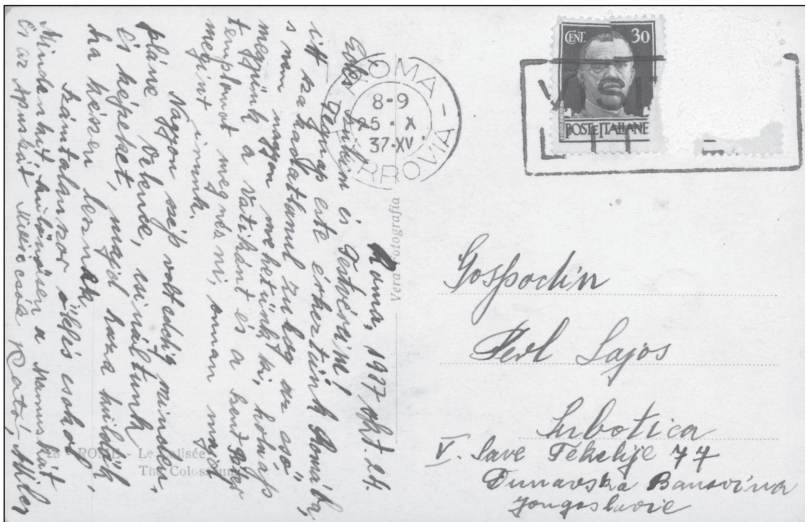
Tegnap este érkezünk Romába, itt szakadatlanul zuhog az eső, s nem nagyon mehetünk ki, holnap megyünk a Vatikánt és a Szent Péter templomot megnézni, onnan majd megint írunk.

Nagyon szép volt eddig minden, pláne Velence, csináltunk is képeket, majd haza küldök, ha készen lesznek.

Számtalanszor ölel és csokol Mindenkit, különösen a Mamuskát és az Apuskát

Millió csók

Kató, Attila

Képeslap Rómából

Firenze, 1937. XI. 1.

Édes Anyuka és Apuka!

Elérkeztünk a nászút utolsó stációjához és délután kettőkor indulunk haza. Bár nagyon szép volt minden, már olyan kíváncsi vagyok, mi újság otthon. Hosszú utunk lesz nagyon, de majd csak kibírjuk.

Szervusztok gyerekek!

Millió csók Kató és Attila

Amikor a hódsági vállalat kirendeltséget nyitott a fővárosban, az ifjú házaspár Belgrádba költöztek. Perl Attila továbbra is tájékoztatta szüleit a körülötte zajló eseményekről, így a katonai gyakorlatokról is:

Dragi Roditelji i Braćo

Tu sam na vežbi od pre tri dana a u nedelju već idem nazad u Beograd. Molim da Ipoly nabavi što pre moje državljanstvo, jer mi je za prvi decembar otkazano i treba za radnju radi obrtnice.

Milijon poljubaca od Atila

Zgb, 17. III. 1941. (?)

Édes Szüleim és Testvéreim!

Útban vagyok Kninbe gyakorlatra – neograniceno – tegnap jött a behívo így mennem kellett, majd írni fogok Kninből bővebben. Mindenkit számtalanszor csokol Attila

Az Ipoly volt nálam a héten

1941. április 6-án Németország megtámadta Jugoszláviát. Bácska, a szülőföld, újra Magyarország része lett. Attila és felesége Belgrádból Budapestre költöztek. A férj a részvénytársaság ottani részlegében kapott munkát.

A világháború elérte Szerbiát, elérte Szabadkát, elérte a Perl családot is. Az egyetemisták hazajöttek Zágrárból, többen megjárták a hírhedt Sárga házat.²⁷ Bátyjai, nővére kiszabadultak, de a legfiatalabb gyermeket, Gellértet kapcsolatba hozták a búzaégetés gyanúsítottjaival, s 1941. november 18-án 14 társával együtt kivégezték.

Petri Nagy Imréről szóló versében (*Hogy jövök ahhoz, hogy idejőjjenek*) emlékezett meg az esetről:

*Nem a halottak élén, csak a hátuk megett
álldogálok tanácstalan, úttalan úton lépdelek,
félve, óvatosan, mint nagybátyám, húszévesen a húsvéti sárban,
amikor a magyar csendőrök kísérték a halálba,
az akasztófához, és azt mondták kedélyesen nagyanyámnak:
Na, gyűjjük jóasszony, még búcsút mondhat a fiának.
Öreganyám elájult. Gellért gondosan kerülgette a pocsoltyákat:
rángatózó lábára a korszak mocska nem száradt.
Szerbzsídómagyar kommunista bácsikám a lakkcipőt
fontosnak tartotta, fontosabbnak mindennél és mindenekelőtt.
Ha elindulok Szabadkán az Ulica Gellert Perlován,
megtántorodok: hogy jövök ahhoz, hogy idejőjjenek?
Hol van az én vanásom, ahhoz képest, ahogy ő volt?*

²⁷ Az egykori banképület Macskovics Titusz tervei alapján épült 1880 és 1883 között. A II. világháború idején politikai börtön volt. Ma a Magyar Nyelvű Tanítóképző Karnak ad otthont.

A világháború örületében a Perl fiúkat munkaszolgálatra vitték: Sándor és Ipoly a bori bányába került, Lehel a keleti frontra, Kolozs a günskircheni, Előd a mühlordfi táborba. Zita is Pestre került, egyetemi diplomájával egy gazdag családnál volt cseléd, hogy keresethez jusson. Az ebben az időben Szabadkára küldött levelek kedvessége, figyelmessége mögött ott vannak a munkaszolgálatosok szorongásai, félelmei is.

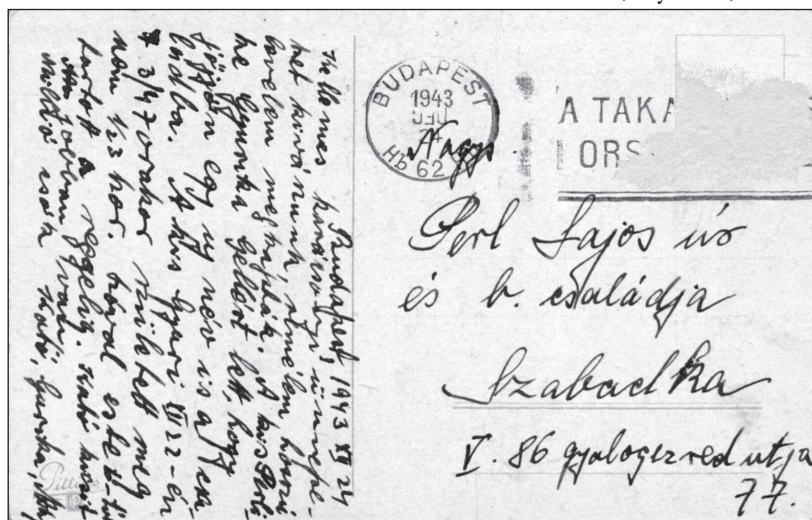
Ilyen helyzetben nagy örömmel jelentették az első unoka, Attila fiának megszületését:

Budapest 1943. XII. 24.

Kellemes karácsonyi ünnepeket kívánunk, remélem hosszú levelem megkapták. A kis Perl neve Gyurika Gellért lett, hogy jöjjön egy új név is a családba. A kis Gyuri XII. 22-én $\frac{3}{4}$ 7 órakor született meg nem $\frac{1}{2}$ 3 kor. Szóval este 10 től tartott reggelig. Kató kicsit jobban van.

Millió csók

Kató, Gyurika, Attila

Képeslap az unoka születéséről

Bátyjai és öccsei után azonban Attilát is behívták, csak párszor láthatta fiát.

1944. június 16-án felszámolták a szabadkai gettót, a vonatokat elindították Auschwitz felé. Perl Lajost sem a kora, sem az I. világháborúban szerzett elismerése nem mentette meg a haláltól, Pestről hazatérő lányának az volt a szerencséje, hogy Előd bátyja összekötetései révén papírokhoz tudott jutni, ez mentette meg az életét.

Milánkovics Katalin, a katolikusnak született édesanya pedig otthon várta a borzalom végét. A háború vége után naponta kijárt az állomásra, vajon hazajön-e valaki szerettei közül.

Sándornak és Ipolynak a bori bányából sikerült átszökni a partizánokhoz, Lehelnek is sikerült átjutnia a szovjet csapatokhoz. Ők hazataláltak.

Kolozs a günskircheni táborban halt meg a tábor felszabadulásának napján. Elődöt a mühldorfi táborban dolgoztatták halálra, feleségét állapotosan deportálták, ahonnan nem tért haza. Attilát egy robbanás ölte meg. Édesapjuk sem tért vissza. Nevüket felvésték a családi kriptára, hogy legalább így hazatérjenek.

Sírfelirat a családi kriptán

Perl Attila fia, György, Budapesten nőtt fel, édesanyja és nagynénje nevelték, leveleiben tartotta a kapcsolatot szabadkai nagyjával.

*Milánkovics
Katalin,
a sosem látott
nagyanya*

1958. I. 17.

Drága Nagymama!

Küldök egy szép képeslapot, hátha kedvet kap valóságban is megnézni Pestet.

Anyának nagyon sok a dolga, talán vasárnap fog írni.

Sokszor csókolom Nagymamát, Sanyi bácsit, Ipoly bácsit

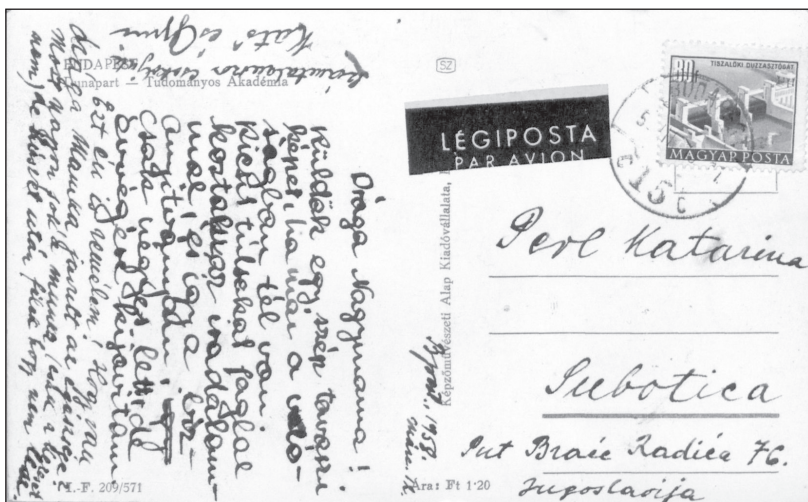
Gyuri

Bpest, 1958. I. 26.

Drága Mamka!

„...Gyurika felolvas nekem, vasárnap délután pihenés beszélgetés – néha eljön egy-egy ismerős – családi körben. Gyurihoz eljönnek a barátai, ő is eljár színházba, moziba, többnyire vasárnap délelőtt, múzeumba, szereti az irodalmi előadásokat, felolvasásokat, nagyon élénk és minden érdeklí...”

(Kató)

Petri György és édesanyja képeslapja Szabadkára

Bpest 1958. márc. 12

Drága Nagymama!

Küldök egy szép tavaszi képet, ha már a valóságban tél van. Kicsit túlsokat foglalkoztam az irodalommal, és így a bizonyítványom csak négyes lett, de évvégére kijavítom.

Ezt én is remélem! Hogy van drága Mamika, javult az egészsége? Most nagyon sok a munka (csak a kereset nem) de húsvét után félek hogy nem lesz.

Számталanszor csókoljuk

Kató és Gyuri

Bpest 1958. III. 26.

Drága Mamka!

Megkaptuk kedves lapját, nagyon jól teszi, ha elmegy majd Vrnjackára. A Gyuri utazásából talán jövőre lesz valami így az útlevelet sem kértük. Nálam nagy a rumli, sok a munka és jövő héten nagytakarítás, ha megjavul az idő. Nagyon kellemes húsvéti ünnepeket kívánunk sok csókkal Kató és Gyuri

(Ugye édes kis kép?)

Perl György útlevelet nem kapott, nagyanyját sosem látta.

A 70-es, 80-as években többször járt Jugoszláviában, Újvidéken irodalmi körökben tett látogatásokat. Szabadkán, Belgrádban családját kereste fel.

Édesanyja ma is Budapesten él. Huszonhét éves kora óta özvegy. Többé nem ment férjhez, levelei ma is Perl Attiláné névre érkeznek.

Köszönet Perl Zitának türelméért és családjá történetéért.

Irodalom

PETRI György 2005. *Petri György munkái III.* Összegyűjtött interjúk. Magvető, Budapest

PETRI György 2006. *Petri György munkái I.* Összegyűjtött versek. Magvető, Budapest

MAČKOVIĆ, Stevan 2004. *Industrija i industrijalci Subotice (1918–1941).* Posebna izdanja, Subotica